

de Tiron, et de una parte terræ Albini; decimam A pasturæ porcorum in foresta Pagani de monte Dubelli, quæ dicitur Tiron.

Præterea, necessitati vestræ in posterum providere volentes, apostolica auctoritate statuimus ut nec vobis, nec successoribus vestris aliquando liceat obedientiam de Campaniaco, aut alias possessiones ecclesiæ vestræ donare, vendere, aut quomodolibet ab ipsa ecclesia alienare. Decernimus ergo ut nulli, etc., *usque*: profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur, in futurum, ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis. . . . paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi, aliena fiat, atque in extremo examine districtè subiaceat ultioni. Cunctis autem, eisdem locis sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Joannis, Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconi cardinalis (553), v Idus Januarii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1204, pontificatus vero domini Innocentii papæ III anno septimo.

CLXXXV (554).

HUGONI, SANCTI PETRI CLUNIACENSIS (555).

Confirmat privilegia quæ enumerantur, una cum ejus pertinentiis.

(Apud S. Petrum, Idib. Januarii.)

Religionis monasticæ modernis temporibus speculum, et in Galliarum partibus documentum, beati Petri Cluniacensis monasterium, ab ipso suæ foundationis exordio, sedi apostolicæ in jus proprium est oblatum. Proinde, prædecessores nostri, Romani pontifices, locum ipsum singularis dilectionis ac libertatis prærogativa donarunt, et universa ei pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus munierunt. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum Cluniacense monasterium, quod specialiter

quæ quidem voces intelliguntur de terræ portione arabili, fossis vel sæpibus undique clausa. Vide Cangium, *Glossar.* tom. IV, col. 1538 et 1539; ubi quidem *oscham* agnoscit *ex tabulario monasterii S. Vincentii Genomanensis*, fol. 68 verso.

(553) Joannes, ex subdiacono, notario et pontificii sacelli sacerdote, tituli S. Mariæ in Via Lata diaconus cardinalis et procancellarius, ab Innocentio PP. III, in quarta creatione, hoc ipso Innocentii pontificatus anno septimo, mense Martio, ut vult Panvinus, vel mense Decembri, juxta Ciaconii sententiam, renuntiatus est. Hunc Joanne, rege Anglorum, clericos acriter persequente, idem Innocentius in Angliam legavit, ad suadendum regi ut ab injuria clericorum cessaret. Ad eundem cardinalem, qui biennio mansit in Anglia, plures scripsit episto-

beati Petri juris existit, sub ejusdem beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; inprimis siquidem statuentes ut ordo monasticus, qui secundum Deum et Beati Benedicti regulam ac institutionem Cluniacensium fratrum, in eodem loco institutus, etc., *usque* observetur. Præterea, quascunque possessiones, etc., *usque* vocabulis exprimenda: locum ipsum, in quo præfatum vestrum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; in Burgundia, Karumlocum, Marciniac. Pared. Sanctum Marcellum Cabilonensem, Virgiac. Troald. et omnes alios prioratus, et cellas; et possessiones, et jura quæ habetis in provincia Lugdunen. ultra Ararim; Nantuac. Ginnia. monasterium de vallibus Poliniaci, monasterium de Altapetra; Vallemclusam ultra vigum Roman. monasterium Paterniacum; insulas et omnes prioratus et cellas, possessiones et jura quæ in illa parte Burgundiæ sive in Teutonia possidetis; in provincia Viennen. Sanctum Victorrem Gebennen. Condamm. Bûrget. Dominam (556) Lavard. et omnia loca et jura quæ in ipsa Viennen. provincia possidetis; in Provincia, Sanctum Saturninum, Tornac. Podium de Canagobia; extra Montem-Pesulan. Cluniset. et cætera loca vestra in Provincia constituta; in Guasconia, Karenacum Moriac. Sanctum Montem, et omnia loca vestra quæ in Guasconia possidetis; præterea, Silviniac. monasterium Celsimën. Sanctum Florum, Voltam, Sanctum Eutropium, Mogon. Agiam, monasterium de Charitate, cum omnibus pertinentiis suis; Sanctum Stephanum; Sanctum Salvatorem Nivernen., Sanctum Martinum de Campis; Longumpontem; Gaïam; Sanctam Margaritam in Campania, cum grangiis de Macricuria et de Sancta Petronilla, et omnibus pertinentiis suis; Crispiac. Consiacum Lehunum, cum prioratibus Sancti Laurentii et Sancti Nicolai, quos... prior Lehun. monasterio suo cum eorum pertinentiis noviter acquisivit; Sanctam Margaritam in Codun. Mondiderium; Abbatisvillam; Sanctum Lupum; monasterium Sanctorum Cosmæ et Damiani; Froewill. Renargias, et quidquid in Bituricen., Burdegalen., Senonen., Remen., Treveren. et Rothomagen. provinciis possidetis; monasterium Lowen., Lenton., Montem-acutum, Testord., Labdecumbam, Apesford. et Tikesore villas, cum omnibus ap-

las Innocentius. Peracta Anglicana legatione, una cum Petro, tituli S. Marcelli presbytero cardinali, legatione functus est in Gallia, ad componendam ac firmandam pacem inter reges Francorum Philippum et Anglorum Joannem, atque ad Philippo suadendum ut injuste dimissam uxorem reciperet. Lucis usuram amisit sub eodem Innocentio; Panvinus enim, cum cardinales nominet qui comitiis interfuerunt, atque Honorium in Romanum pontificem elegerunt, Joannem hunc prætermittit, neque ulla post annum 1210 amplius illius memoria exstat. *OLDON. ad Ciacon.* tom. II, col. 24.

(554) Vide Raynaldum ad annum 1205, § 68.

(555) Vide epistolam libri sexti 174, not.

(556) Sic in apogr.

pendiciis earum; Sanctam Mariam de Nagera, Sanctum Zoilum de Carrion., Villam francam, Sanctam Columbam de Burgis, Cornelian. Monasterium Pontiden. Monasterium Sancti Maiolis Papien., Sancti Gabrielis Cremonen. et monasterium Sancti Pauli de Argon. Cellam de Bertreis, et cellam de Namarchia, et quidquid in Anglia, Hispania, Lombardia, et in Leodien. diœcesi possidetis; in Tuscia, juxta cryptas, Sanctam Mariam de Aquaviva; in civitate Tuscanen. Sanctum Joannem de Podio, Sanctum Petrum de Alian. in episcopatu Tusculanen., Sanctam Mariam de Peselo; et in Sicilia, prioratum de Sacco, cum omnibus pertinentiis suis. Sane, laborum vestrorum decimas, pro quibus tam vos quam alios monasticæ religionis viros inquietare episcopi consueverunt, illorum videlicet quos dominicaturas appellant, et vestro sumptu a monasterii et cellarum vestrarum clientibus excoluntur, sine omni episcoporum et episcopalium ministrorum contradictione, deinceps habeatis quietius, qui vestra peregrinis fratribus et pauperibus erogatis. Liceat quoque vobis clericos et laicos, liberos, etc. Prohibemus insuper, etc. Discedentem vero, absque communi litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Quod si quis forte, etc., *usque*: promulgare. Ad hæc etiam, prohibemus ne aliquis monachus, etc., *usque* domus vestræ utilitatem. Quod si facere præsumpserit, etc., *usque*: reddere. Licitum præterea sit vobis in causis propriis, etc., *usque*: deperire. Insuper, auctoritate apostolica inhibemus ne ullus episcopus vel alia quæcunque persona ad synodos vel conventus vos ire compellat, nec ad domos vestras, etc., *usque*: convocandi, vel missas etiam celebrandi, nisi ab abbate fuerit invitatus, accedat. Statuimus etiam ut ecclesiæ omnes, cœmeteria, monachi, clerici et laici universi, intra terminos habitantes, qui sunt a rivo de Salnai, et ab ecclesia Rufiaci, et cruce de Lornant, a termino quoque molendini de Tornasach, per villam quæ dicitur Varena, cum nemore Burserio; a termino etiam qui dicitur Perois, usque ad rivum de Salnai, sub apostolicæ tantum sedis jure ac tuitione permaneant. Neque ipsius Cluniacensis loci presbyteri, aut etiam parochiani, ad cujuslibet, nisi Romani pontificis, vel ejus legati, et Cluniacensis abbatis, cogantur ire synodum vel conventum. Sane, pro abbatis, monachorum seu clericorum, infra prædictos terminos habitantium, ordinatione, pro chrismatis confectione, pro sacri olei, ecclesiarum et altarium consecratione, et cœmeteriorum benedictione, Cluniacense monasterium, quem maluerit antistitem convocet, gratiam et communionem apostolicæ sedis habentem; Cluniacenses vero monachos, ubilibet habitantes, nulla omnino persona, præter Romanum pontificem, et legatum qui ad hoc missus fuerit, excommunicet aut etiam interdicat, ita tamen, ut circa legatos apostolicæ sedis obedientia vel reverentia debita per hoc nullatenus impinguetur. Tibi etiam, fili abbas, et per te monaste-

A rio Cluniacensi, concedimus, ut in processionibus missarumque solemnibus, tam tu quam successores, tui, mitra, annulo, chirothecis, sandaliis, et aliis pontificalibus insigniis uti possitis, benedictionemque solemnem super populum facere ad divini nominis gloriam et monasterii Cluniacensis honorem. Illud autem districtius inhibemus, ne quis possessiones, jura, vel bona monasterii vestri, præter sedis apostolicæ conscientiam, cui specialiter est subiectum, quolibet modo alienare, vel antiquas et rationabiles ipsius monasterii consuetudines, et hactenus observatas, violare præsumat. Si quæ vero donationes, etc. *usque*: censemus. Decimas præterea, et possessiones, ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ a laicis detinentur, redimendi, et legitime liberandi de manibus eorum, et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Percussuram quoque proprii numismatis, vel monetæ, sicut hactenus est obtentum, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Ad hæc, adjicimus, ut in omnibus prioratibus, et cellis quæ nunc sine proprio abbate vestro regi-
mini sunt subjectæ, nullus unquam futuris temporibus abbatem ordinare præsumat, sed tam prioratus ipsi et cellæ, quam et cætera in quibuslibet locis omnia, quibus Cluniacensis ecclesia, tempore Arvernensis concilii, quod per felicis memoriæ Urbanum papam, prædecessorem nostrum, celebratum est, investita erat, de quibus tunc nulla quæstio mota est, tam tibi, fili abbas, quam successoribus tuis, in pace semper, et quiete servantur, illis dumtaxat exceptis, quæ per auctoritatem sedis apostolicæ sunt ab illo statu mutata. Pro altaribus et ecclesiis, sive decimis vestris, nulli episcoporum facultas sit gravamen vobis indebitum irrogare. Sed, sicut eorum permissione quædam ex parte, quædam ex integro habuistis, ita futuris temporibus habeatis. Cæterum, omnes ecclesiæ, quæ ubilibet positæ sunt, seu capellæ vestræ, et cœmeteria libera sint, et omnis exactionis immunia, præter consuetam episcopi paratam, et justitiam canonicam in presbyteros, qui adversus ordinis sui offenderint dignitatem. In parochialibus vero ecclesiis quas habetis, liceat vobis, seu fratribus vestris, sacerdotes eligere, et diœcesano episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ut ei de spiritualibus, vobis vero de temporalibus, debeant respondere. Quam si committere illis, quod absit! ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex apostolicæ sedis benignitate officia celebrandi, dummodosint idonei, licentiam consequantur. Ecclesiarum vero, seu altarium consecrationes, si diœcesani episcopi gratis noluerint exhibere, a quolibet catholico suscipiatis episcopo, gratiam et communionem apostolicæ sedis habente. Nec cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres, pro quolibet interdictione, vel excommunicatione, divinarum officiorum suspensionem aliquatenus patiantur; sed, tam monachi ipsi quam et famuli eorum,

et qui se professioni monasticæ devoverunt, clausis ecclesiarum januis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrent, et peragant debita sepultura. Cæterum, abbatias, quas prædecessores nostri, Romani pontifices, vestris prædecessoribus concesserunt, nos quoque vobis et successoribus vestris duximus concedendas, ut per industriam vestram religionis status in eis, auctore Domino, conserveatur; videlicet, abbatias Sancti Martialis Lemovicensis, Monasterii novi Pictavis, Sancti Joannis Angliacensis, monasterii Lesacensis, Moisiacensis, Figiacensis, Mauziacensis; Tiernensis, et Sancti Germani Antissiodorensis; illud nihilominus statuentes, ut in eis sine abbatis Cluniacensis consilio abbas nullatenus eligatur. Paci quoque, et tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra terminos sacri banni, quos supradictus Urbanus papa distinxit, seu infra clausuras locorum, vel grangiarumstrarum, nullus homo, cujuscunque conditionis aut potestatis existat, invasionem, prædā, aut rapinam, vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, seu homicidium perpetrare præsumat. Præterea, omnes libertates, et immunitates, etc., usque communimus, Decernimus ergo, etc., usque profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocesanorum episcoporum canonica justitia in ecclesiis non exemptis, Si qua igitur in futurum, etc. Cunctis autem, etc.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, per manum Joannis (557), Sanctæ Mariæ in Via Lata diaconi cardinalis, Idibus Januarii, indictione viii, Incarnationis Dominicæ anno 1204, pontificatus vero domini Innocentii papæ III anno septimo.

CLXXXVI (558).

REGI FRANCORUM.

Ut compescat insolentiam Judæorum in regno commorantium, et contra hæreticos insurgat.

(Apud S. Petrum, xvii Kal. Febr.)

(559) [Etsi non displiceat Domino, sed ei potius sit acceptum ut sub catholicis regibus et principibus christianis vivat, et serviat dispersio Judæorum, cujus tunc tandem reliquæ salvæ fient cum in diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitaverit confiderenter, vehementer tamen oculos divinæ majestatis offendunt, qui crucifigentium filios, contra quos adhuc sanguis clamat in Patris auribus, crucifixi Christi cohæredibus præferunt, et tanquam ancillæ filius cum filio liberæ possit, et, debeat hæres esse, Judaicam servitutem illorum libertati præponunt, quos Filius liberavit. Sane, ad nostram noveris audientiam pervenisse, quod in regno Francorum Judæi adeo insolescunt, ut, sub specie usurariæ

pravitatis, per quam non solum usuras, sed usuras usurarum extorquent, ecclesiarum bona et possessiones Christianorum usurpent, sicque illud impletum in Christianorum populo videatur, quod in Judæorum persona propheta deplorat: *Hæreditas, inquit, nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos* (Thren. v). Præterea, cum in Lateranensi concilio sit statutum, ut Judæi, nec sub alendorum puerorum obtentu, nec pro servitio, nec alia qualibet causa, in domibus suis habere permittantur mancipia christiana, sed excommunicentur qui cum eis præsumpserint habitare, ipsi et servos Christianos habere non dubitant, et nutrices, cum quibus eas interdum abominationes exercent, quas te potius punire convenit quam nos deceat explicare. Insuper, cum idem concilium testimonium Christianorum adversus Judæos in communibus causis, cum et illi adversus Christianos testibus Judæis utantur, censuerit admittendum, et anathemate feriri decreverit quicumque Judæos Christianis in hac parte præferret, usque adeo eis defertur in regno Francorum, ut non credatur Christianis testibus contra ipsos, sed ipsi contra Christianos ad testimonium admittantur.

Quod si aliquando hi, quibus suam credunt pecuniam sub usuris, Christianos testes super facta solutione producant, plus creditur instrumento, quod apud eos per negligentiam, aut incuriam debitor reliquerat indiscretus, quam testibus introductis; imo, non recipiuntur etiam testes in hoc articulo contra eos, usque adeo etiam, quod cum rubore referimus, insolescunt, ut Senon. juxta quamdam ecclesiam veterem novam construxerint Synagogam, ecclesia non modicum altiore, in qua, non, sicut olim priusquam fuissent ejecti de regno, demissa voce, sed cum magno clamore secundum ritum Judaicum sua officia celebrantes, divinorum celebrationem in eadem ecclesia non dubitant impedire (559 *).] Quinimo, nomen Domini blasphemantes, publice Christianis insultant, quod credant in rusticum quemdam suspensum a populo Judæorum, quem quidem nec nos pro nobis suspensum ambigimus, cum peccata nostra ipse tulerit in suo corpore super lignum, sed rusticum moribus aut genere non fatemur, imo nec ipsi diffiteri valerent quin ipse secundum carnem de sacerdotali stirpe descenderit ac regali, et mores ejus præclari fuerunt, et honesti. In die quoque parasceves, Judæi contra veterem consuetudinem per vicos, et plateas publice discurrentes, concurrentes, juxta morem, undique Christianos ut adorent crucifixum in cruce, derident, et eos per impropria sua student ab adorationis officio revocare. Patent quoque latronibus usque ad noctem dimidiam ostia Judæorum, nec, si quid furto sublatum inventum fuerit apud eos,

leguntur, hic uncis inclusa sunt.

(559) Hæc apud Raynaldum, loc. cit.

(559*) Hactenus Raynaldus.

(557) Vide epistolam superiorem 184, not.

(558) Epistolam hanc laudat Bzovius, *Annal. t. XIII, pag. 151, § x. Eadem, sed mutilam, edidit Raynaldus, ad annum 1205, §. 57. Quæ apud ipsum*